

SVĚTOVÁ
PRÓZA

B
R
K

Jaap Robben

VYŠEHRAĐ







BIRK
Jaap Robben

B R K

Jaap Robben

VYŠEHRAĐ



Tato kniha vychází s laskavým přispěním
nizozemské literární nadace Nederlands letterenfonds

The Publisher gratefully acknowledges
the support of the Dutch Foundation for Literature

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Z holandského originálu Birk vydaného
nakladatelstvím Uitgeverij De Geus B.V. v roce 2014
přeložila Veronika ter Harmsel Havlíková
Typografie Kateřina Urbanová
Odpovědná redaktorka Alena Snelling
E-knihu vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
v Praze roku 2017 jako svou 1703. publikaci
Vydání v elektronickém formátu první
(podle prvního vydání v tištěné podobě)
Doporučená cena E-knihy 150 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

Published by special arrangement with Uitgeverij De Geus
in conjunction with their duly appointed agent 2 Seas
Literary Agency and co-agent Livia Stoia Literary Agency.

© Jaap Robben, 2014

First Published by Uitgeverij De Geus.

Translation © Veronika ter Harmsel Havlíková, 2017

ISBN 978-80-7429-924-7

Tištěnou knihu si můžete zakoupit na www.ivysehrad.cz

Velké díky Adovi, Sanderovi, Thijsovi, Marieke a rodině De Geusových. Organizaci Passa Porta, která mi v tu pravou chvíli nabídla příjemné a klidné místo na práci. Henkovi, jehož povzbudivé *Hoplá* mi viselo nad počítačem. Mým milým rodičům, Sylvii a Gerardovi, kteří mi nosili kastrůlky s polévkou a stále projevovali takový zájem. A díky mé milé Suus, bez níž bych tuto knihu nedržel v ruce.



7

1

V jazyku mi mravenčilo, nohy jsem měl ztěžklé. V plavkách a s ručníkem přes ramena jsem stál u dveří na dvorek. Máma vešla do kuchyně, ale ještě se na mě nepodívala. „Tady jsi,“ řekla jen a nadzvedla pokličku. Naběračkou nandala polévku do misky nejprve mně, potom sobě.

Ukazovákem mi zamíchala polévku. „Už je akorát.“ Sedl jsem si na židli a zíral do líné páry nad polévkou. „Tátovi moc nenechávej, měl tu být včas.“ Nabírala polévku lžící a přitom šla k šicímu stroji v obýváku. „Musím ještě něco dodělat.“

••

Ruce jsem měl položené na stole. Uvnitř se trásly. Nad oknem bylo slyšet vrzání okapu, jak si o něj rackové brousili zobáky. Věděl jsem, že mám jíst polévku, ale nezmoohl jsem se na víc než uchopit lžící.

Když jsem se napil vody ze sklenice, měl jsem pocit, že se udusím. Zvedl se mi žaludek. Trocha z toho, co jsem vyzvracel, mi zmizela v zeleninové polévce. To, co dopadlo vedle, jsem setřel rukou. Máma to neviděla. Seděla předkloněná na židli a soustředěně hleděla na jehlu rachotícího šicího stroje, jehož zvuk přerušovala, jen aby se podívala, zda ještě šije rovně.

••

Chvilí nato máma přišla do kuchyně pro lahvičku Maggi z poličky na kořenky. Přitiskla boky k lince a naklonila se k oknu. „Zase je dlouho pryč.“ Srdce mi málem vyskočilo z hrudi, strčil jsem si lžící do pusy. „Ne abys byl jako tvůj táta,“ řekla s úsměvem. „S takovým chlapem se nedá na ničem dohodnout.“ Než jsem stačil odpovědět, ozval se zase dusot šicího stroje.

••

Čím víc jsem si kousal do mravenčícího jazyka, tím víc mě svědilo. Setmělo se a já viděl svůj obraz v okně. Mohl jsem se podívat sám na sebe, ale neopovažoval jsem se. Máma sešlápla pedál odpadkového koše a vyhodila do něj pár odštížků.

„Ty už to nebudeš?“

Cukavě jsem pokrčil rameny.

„Zapomněls mluvit?“

„Já už nemůžu.“

„Moc jsi toho nesnědl.“

„Promiň.“

„Ne abys mi tu za chvíli loudil jako malý, že chceš něco jiného.“ Vzala mi misku, vylila polévku zpět do hrnce a obě naše misky položila na linku. Na stole zůstal hrnec a miska pro tátu. Všimla si, že se na ni dívám. „Jen ať si ji ten tvůj táta potom ohřeje sám.“ Když mu říkala „ten tvůj táta“, měla za to, že si to u ní musí vyžehlit. Vlhkým hadříkem dělala po stole pruhy, až byla celá deska tmavohnědá.

„Odplaval,“ vykodrcalo se mi z pusy.

„Hmm?“

„Táta odplaval.“

„Odplaval?“

„No.“

„Jak to?“

„Já nevím.“

Nechápavě se na mě podívala. „A kam?“

Pokrčil jsem rameny.

„Copak ti nic neřekl?“

Zase jsem pokrčil rameny.

„Tak řekl ti něco, nebo ne?“

„Nic, myslím.“

S dlaněmi u očí se naklonila k oknu. „Vy jste se pohádali?“

„Ne.“

Zavrtěla hlavou, jako by z ní chtěla setřást dotěrné myšlenky.

„Ten darebák. Dělá si, co se mu zlíbí.“ Pustila kohoutek, zašpuntovala odtok a stříkla do dřezu trochu saponátu. Hrnky a talíře tlumeně ťukaly o sebe a o dřez. Příbory škrábaly po dně. V kuchyňské skřínce pod linkou bručel bojler.

••

Kdykoli se ozval dům, jak to normálně dělával, máma vzhledla a otočila se ke dveřím. Když byla hotová, položila na umyté nádobí v odkapávači utěrku.

„Byl pod vodou.“

„Co to povídáš?“

„Najednou.“

„Jak najednou?“

Pokrčil jsem rameny.

„Nekrč pořád rameny, když se tě na něco ptám.“

„Chtěl za mnou vylézt z vody.“

„Vy jste šli plavat?“

„Ne-e.“

„Víš, že plavání máš zakázané.“

Kývnul jsem hlavou.

„Tak co se děje?“

„Když jsem se ohlédl, tak táta najednou plaval pod vodou.“

„Pod vodou? Zničehonic?“

Nechtěl jsem krčit rameny, ale omylem jsem to zase udělal.

„Něco ti přece musel říct?“

„Já nevím.“

„Kam teda plaval?“

„To taky nevím.“

„Nevím, nevím, nevím. Na jakou stranu?“

„Neviděl jsem ho.“

„Vždyť říkáš, že za tebou lezl z vody.“

„Ne.“

„Co ne?“

„Já jsem neplaval.“

Bleskově natáhla ruku a sáhla mi na plavky. „Ty mi tu lžeš?“
Nedokázal jsem přestat vrtět hlavou.

„Kde jste byli?“

„U písku.“

„A tam odplaval.“

Vrtěl jsem hlavou. „U skal.“

Probodla mě pohledem. Pak vyrazila na chodbu, zlostně otevřela zásuvku u skříňky a vytáhla z ní baterku. Třikrát s ní zablikala a vyběhla ven. Venkovní světlo se rozsvítilo, až když byla za domem. Já si rychle ze sušáku stáhl tátův příliš velký svetr, nazul si holínky a rozběhl se za ní, abych ji dohonil.

2

V potemnělé dálce svítilo červené světlo bóje. Po pěšince jsme slezli na pláž ležící jako půlměsíc v malém zálivu. Snažil jsem se mámu chytit za ruku, ale šla moc rychle.

••

V písku čekaly tátovy sluneční brýle, naše žabky a jeho ručník. Ty věci ležely někde jinde! Na dlouhou vteřinu se mi ulevilo. Táta vylezl z vody a položil je dál od příboje. Hned nato se mi nohy zase podlomily a roztrásly, protože jsem si uvědomil, že to bylo jenom moře, které ustoupilo.

Máma mi vrazila baterku do ruky a prohrabala věci, jako by tam mohl být schovaný. „Birku!“ volala k vodě. „Kde jsi?“

Když se nic neozývalo, otočila se ke mně. Nerad jsem jí posvítíl do obličeje. „Kde jsi ho viděl naposledy?“

Ukázal jsem baterkou na skály.

„Tamhle?“

Málem jsem se z toho rozbřečel.

„Víš to jistě?“ Neviděla, že kývu. Zírala zase na moře. „Birku!“ volala. „Birku!“

Bylo ticho. Dokonce i rackové přestali vrískat.

Jakmile máma vyrazila, následoval jsem ji s baterkou, aby viděla, kam šlape. Její boty se bez váhání vydaly do moře. Hnedle měla vodu až po kolena a zastavila se, polekaně vzhlédla od toho množství temné vody, která ji tahala za boty a každým krokem se rozprostírala dál.

Snažil jsem se svítit směrem, jakým se dívá. Za chvíli se táta vynoří, kašlající a zakuckaný, a ona je připravená ho chytit a odtáhnout na pláž. Musí. Za chvíli se musí zase vynořit. Určitě teď, když tu stojí máma. Jeho hlava k nám připluje jako fotbalový míč. Já zavolám: „Koukej! Koukej tamhle!“ Vyskočím mámě na záda a posvítím na něj. Půjdeme dál do moře, položíme si jeho paže na ramena jako ve filmu a pomůžeme mu na břeh. Pak mi asi jednu vrazí. To nevádí. Aspoň bude zpátky.

••

„Tak řekni.“ Máma mě palcem a ukazovákem chytla za bradu.
„Co se stalo?“

„Plaval, myslím. Vypadalo to tak. Najednou pod vodou. Pořád dál.“

„A co jsi dělal ty?“

Mlčel jsem.

„Proč jsi mi to hned neřekl, když jsi přišel domů?“

„Vždyť jsem to říkal?“

Vzala mi baterku z rukou a šli jsme po pláži až ke skalám, balancovali na kamenech a rozdírali si ruce o vilejše. Normálně by mi řekla, abych tu dával pozor, jenže teď lezla přede mnou a pořád volala jeho jméno.

Najednou jsem něco zahlédl. V malém záhybu. Pár metrů pode mnou. Něco tmavého, co plavalo ve vodě. Tlukot a šplouchání. Chtěl jsem skočit do vody, ale netroufal jsem si. Máma byla o pár metrů dál. „Tady něco je!“ zvolal jsem.

Uklouzla a upustila baterku, ta se skutálela, ale zarazila se ve štěrbině mezi dvěma balvany. Vydrápala se na nohy,

popadla baterku a skočila ke mně. „Kde, ukaž, kde?“ Nervózně namířila baterku na temnou vodu pod námi, tam do skal narážel kmen obalený mořskými řasami. „Hergot,“ zaklela. „Hergotfagot.“

Lezli jsme dál. Na nejvyšším bodě se zastavila a světlem ohmatávala vodu. Její volání přešlo v úpěnlivé prosby. Já volal: „Tatitititati!“

Napůl poklusem jsme se vrátili domů, světlo baterky skákal po pěšině. Chtěl jsem říct něco, co by nám ulevilo. Třeba že táta je už možná doma, protože šel po jiné pěšince a my ho nejspíš minuli cestou sem. Nebo že třeba obeplaval náš ostrůvek a teď hladově hltá polévku.

••

Do obličeje nás udeřilo ticho. V kuchyni stálo vše na svém místě. Hluboký hrnec, jeho miska se lžící vedle. Málem jsem zapomněl dýchat.

Máma se pohybovala jako neklidné zvíře, které cítí blížící se změnu počasí. „Karl,“ řekla. „Musím ke Karlovi.“ Klika dveří narazila do zdi. K zemi se snesla trocha omítky. Chtěl jsem vyrazit za ní, ona ale zapíchla prst směrem do kuchyně. „Ty zůstaň tady.“

3

Teď, když jsem byl sám, se mi zdálo, že skříně kolem mě rostou do výšky, žárovka u stropu mi vypalovala skvrny do očí. Netroufal jsem se na nic podívat a netroufal jsem si ani sednout. Měl jsem pocit, jako by mě ze všech stran okukovali. Proto jsem zhasl světlo v kuchyni a potom i žárovku digestoře. Počkal jsem, až si oči zvyknou na tmu, a vyplížil se po schodech nahoru.

V holínkách, plavkách a svetru jsem se schoval pod deku. Dech se mi zadržával. Když jsem zavřel oči, viděl jsem bledou

skvrnu. Kolem mě kroužili rackové, na skalách seděli rybáci a lovíli ryby. Rozsvítil jsem noční lampičku, ale to mně nahánelo ještě větší strach. To jsem si pak byl jistý, že jsem vzhůru. Zase jsem ji zhasl. Hned ta bleďá skvrna. Jeho ručník, jenž ležel zdánlivě dál od moře. Ruka, která se ne a ne vynořit. A zase ta skvrna. Stále matnější. Prsty jsem tlačil na oči tak silně, až jsem viděl jen záblesky.

Měl jsem pocit, jako bych, ač nerad, držel hořící svíčku u záclon a požár se teď už nedal uhasit. Rozbil jsem něco, na co jsem neměl sahat. Teď jsem měl za trest dostat tolik nafac-kováno, až mi bude pískat v uších. Pak bude zase všechno v pořádku. Hotové a vyřešené.

••

Kdesi startoval Karlův trauler. S uchem přitištěným k matraci jsem jeho rachot slyšel ještě lépe. Jako by mi někdo zespodu škrábal na postel.

Karl rozsvítí veliký reflektor na střeše kajuty a posvítí si na pláž a záhyby ve skalách. Z vody se podívá na místo, kde jsme před chvílí hledali, v naději, že jsme něco přehlédli. Pak popluje dál od pláže, podél skal, kde je to na koupání příliš nebezpečné, a ještě dál. Možná obepluje ostrov. A pro jistotu ještě podruhé. Bude dělat stále větší kolečka. Dokud nebudou vlny příliš prudké a moře příliš veliké. Otočí kormidlem a zavrtí na mámu hlavou.

Ne, ne, ne! Oni tátu najdou. Mával na mě. A našel můj červený míč, toho se mohl chytit. Nikdo mu nebude muset pomáhat, sám se vysouká na palubu.

4

S pronikavým bzukotem mi do ucha nalétával komár. Leknutím jsem se probral a zamáčkl ho. Rozsvítil jsem noční lampičku a na prstu viděl křídýlka, krev a nožičky.

Zespoda svítilo světlo. Uspěchané boty po pokoji. Hovor z kuchyně. Zase se mi stáhla sífka kolem hrudi. Vyskočil jsem z postele a seběhl ze schodů.

Máma stála u linky zády ke mně, vlasy na krku slepené potem. Telefonovala. Když mě zahlédla ve dveřích za sebou, lekla se, ale mluvila dál.

Pobřežní hlídce, přístavům, trajektovým společnostem, výkupu ryb, volala všem. Stále stejný hovor. Birk Hammerman se ztratil. V moři. Ne, ještě západněji. Od Tramsundu. Zvečera, před pár hodinami. Šel plavat. Ne, nevím kam. Už jsme hledali všude. Ne, na tomhle ostrůvku nikde jinde být nemůže. Určitě nezabloudil. Je to tu malé. Ne, proč čekat, musí být v moři. Voda je studená. Musíte hledat teď, jinak bude pozdě. Hláskovala jeho jméno, „B-i-r-k a Hammerman se dvěma em.“ Jako by ho podle toho mohli ve vodě lépe poznat. Pak máma diktovala naše telefonní číslo a prosila, aby jí hned zavolali, jakmile budou něco vědět. Bez rozloučení zavěsila a začala vytáčet další číslo.

••

Já stál pořád ještě ve dveřích. Klouby na rukou mi tiskla tváře a snažila se ze mě vymáčkout odpověď. „Kde je Birk? Kde?“ Já jsem jenom brečel.

„Řekni mi to.“ Pěstmi mi ještě silněji tiskla obličej. „Nebul. Pověz, kde je táta.“

Hledali jsme dál. A ještě jednou. Stále znovu jsem musel ukazovat místo, kde jsme seděli naposledy. A kde přesně vlezl do moře. Svit baterky slábl. Máma ječela na Karla, ten ji ale přes rachot lodního motoru nemohl slyšet. Plul pořád dokolečka a brázdil vodu. Občas zavřeštěl racek. Po návratu do kuchyně začalo telefonování nanovo.

••

Všechno kolem nás pomalu dostávalo tmavomodrý nádech. Nepozorovaně se rozednívalo.

5

Přeletěl nad námi vrtulník. Celý dům se klepal. Stromy se ohýbaly a pouštěly své žluté listí. Umělohmotné zahradní židle se převrhly a odkutálely k plotu. Vrtulník kroužil nad ostrovem. Létal nízko nad vodou, která se tak čerila, až to vypadalo, že z ní smetává horní vrstvu, aby se podíval pod ní.

Pak se zase rozletěl směrem k nám a ještě chvíli se vznášel nad travnatým kopcem za domem, kde se pokoušel přistát, což se zjevně nedařilo. Za okénky jsem viděl sedět lidi. Oba zvedli ruku a zmizeli k obzoru.

Později volala pobřežní hlídka, aby ohlásila, že nic nenašli a že kopec na ostrově byl na vrtulník příliš prudký. Potřebují znát přesný čas zmizení, aby se ho mohli pokusit lokalizovat v proudu, který ho odnesl. Máma se na mě podívala. „V kolik hodin jsi viděl tátu naposledy?“

„Já nevím,“ zašeptal jsem a zase jsem se rozbřečel. „Ještě bylo světlo.“

„Kvečeru, možná už k šesté,“ odpověděla.

Pobřežní hlídka zůstane na pozoru, veškerá lodní doprava byla již informována.

••

Máma telefonovala dál, oči měla zarudlé a opuchlé, jako by ji kolem nich poštípali komáři. Opakovala svou verzi. Také odpověď byla stále stejná. „Děláme, co můžeme.“ Pak zase vyšla ven v tátově pláštěnce. Já měl čekat u telefonu. Jakmile byla pryč, schoval jsem se ve tmě kumbálu pod schody. Když telefon prořízl ticho, nechal jsem ho zvonit, dokud sám od sebe nepřestal.

I ve svém úkrytu jsem opět viděl tu bledou skvrnu. Prsty jsem si tlačil na oči, až jsem křičel bolestí.

6

Karl zaklepal na dveře na dvorek. Máma na mě mávla, ať jdu otevřít.

Formálně si sundal čepici z hlavy a podal mi ruku. Vzduch kolem něj byl hustý a vlažný, na tvářích měl strniště. Rozhlédl se po kuchyni. Pak pokrčil rameny. „Nic,“ řekl a zavrtěl hlavou. „Vůbec nic.“

Každý jsme se dívali někam jinam.

„Někdy se vynoří až po třech dnech,“ poznamenal Karl.

Viděl jsem, jak se táta noří z hlubiny. Obrácenou šipkou. Birk Hammerman, světový přeborník v podvodním plavání. Budeme tleskat a máma bude hvízdát na prsty, já to budu zkoušet. A předám mu falešnou zlatou medaili. Všechno dobře dopadne.

„Mnó,“ pokračoval. „A když je to vyplaví, vypadaj jako ten nafouklej mrtvej tuleň posledně.“

Máma stála opřená o linku, celá ztuhlá. Já jsem se snažil představit si, na jak dlouho dokáže člověk zadržet dech.

„Neví se, kde, že jo. Může bejt kdekoliv. Voda táhne. Proud je zrádnej, to měl...“ Nechal větu vyhasnout. „Byl to, no ehm, dospělej chlap.“

Aby dokázal, jak důkladně hledal, vyjmenovával, co všechno sítě vytáhly. „Prkna, starou síť, mořský řasy. A umělohmotnou bednu, co se mi ztratila už před kolidem měsícema,“ řehtal se. Mouchy kroužily kolem lampy. Jakmile se k sobě přiblížily, zrychlily a s pronikavým bzukotem se na sebe vrhaly. Bylo nemožné je spočítat.

„Mnó,“ řekl Karl. Hleděl na hrnec s polévkou, který zůstal stát na stole od včerejšího večera. Vedle něj prázdná miska

se lžící. Na hladině polévky se srazil omastek. Kousky šedivé ryby a polámané nudle klesly ke dnu. Karl se podrbal na hlavě a malíkem se zašfoual v uchu. Prohlédl si, co vytáhl zpod nehtu, a utřel si to do kalhot. „Já už taky pořádně nevím, co dál,“ vzdychl.

Máma se obrátila k oknu. Chtěla, aby Karl odešel a hledal dál, převrátil moře naruby. Nechápal to.

„Už se nedá nic dělat,“ pokračoval. „Vidělas tu helikoptéru.“

Vzal tátovu židli, přitáhl ji k sobě a posadil se na ni. Prouštěný sedák zapraskal. Karl svěsil hlavu. Mouchy si posedaly a lezly po ubruse, jinak se v kuchyni nic nehýbalo.

Karl kývl k hrnci na polévku. Když jsem nereagoval, otočil se na mámu. Na zátylku mu rostly světlé vlasy, které mu mizely pod zašedlým límcem haleny. Dřív ho máma sem tam ostříhala. To pak sedával do půl těla nahý na kuchyňské židli, hlavu skloněnou a máma mu holicím strojkem přejížděla po zátylku. Měl takový vypouklý pupek, trochu vystouplý ven. Táta šel vždycky štípat dříví, když se u nás Karl stavil na stříhání.

Když po sobě zametl vlasy a strojek se zase schoval do toaletní tašky, zůstal Karl sedět do půl těla v kuchyni mnohem déle, než bylo nutné. Karl si přitáhl misku s polévkou, prohlížel si lžící, otáčel ji mezi prsty a ťukal s ní do stolu. „Jedno eště udělat můžu,“ řekl, „můžu obeplout ostrov s vyhozenejma sítěma.“ Máma nereagovala.

Já začal počítat. Až když jsem byl u stovky, prohlásil Karl: „Jinak už nevím.“ Vstal a pozdravil. Máma sevřela rty.

••

Vrčení jeho lodi ji opět uvedlo do pohybu. Sebrala hrnec ze stolu a obsah vyklopila do záchodové mísy. Z mrazáku vytáhla cihlu polévky a hodila ji do hrnce. Hořák byl naplno puštěný, ledová kostka se odpařovala a scvrkávala. Máma se mezitím dívala z okna.

„Nesmíme přestat jíst,“ řekla. Naplnila tátovu misku po okraj a přistrčila mi ji. Vlastně bych měl radši novou. „Zkus něco sníst, hlad nehlad.“

„Ty taky,“ kuňknul jsem.

„Mně to teďka nejde, zlato.“ Všechno, co říkala, znělo přidušeně, zdálo se, že pokaždé mluví z posledního dechu.

„A když ti uvařím polívku?“

Pohled jí zjihnul jako polibek.

„Jez, prosím tě, za nás za oba. Až se táta vrátí, budeme jíst zase spolu.“

Bezhlesně jsem začal nabírat polívku. Víc než pár soust jsem do sebe nedostal.

Máma odešla beze slova do předsíně, natáhla si holínky a zmizela venku.

Když už nebyla slyšet, šel jsem na záchod a vylil do něj zbylou polévku. Misku se lžící jsem opláchl, utřel a položil zpátky na stůl, kde včera večer čekala na tátu.

7

Pili jsme silnou kávu, a ačkoli jsem mámu nikdy neviděl kouřit, zapalovala si jednu cigaretu z tátovy krabičky za druhou. Plna naděje nasávala kouř. Po pár šlucích nedopalek zasyčel ve zbytku kávy na dně. Natáhla ruku, aby krabičku strčila zpátky do kapsy tátovy pláštěnky přehozené přes opěradlo jeho židle.

Za chvíli krabičku zase vytáhla a roztřesenými prsty si do pusy strčila novou cigaretu. Když si všimla, že se na ni dívám, vykouzli na rtech úsměv křehoučký jako vánoční koulička, která se rozbije, dřív než na ni člověk sáhne.

••

Rychle jsem vyšel po schodech do svého pokoje. Z psacího stolu jsem si vzal atlas, posadil jsem se na postel a rozevřel si ho na klíně. Jak jsem spěchal s listováním, tak jsem omylem natrhl jednu ze stránek. Vzadu byly mapy moří s klikatými čarami zakončenými šipkou. Hledal jsem mapu našeho moře. Náš ostrůvek jsem na ní nenašel, ale věděl jsem, kde leží. Táta tam udělal malý křížek.

Naučil mě mapě porozumět. Stáli jsme s otevřeným atlasem na poli za domem. Odtamtud byl nejlepší výhled.

„Kde teda jsou?“ ptal jsem se.

„Proudy nejsou vidět, ale jsou všude.“

„Jako Bůh?“

Zasmál se. „To je jiné.“

„Jak jiné?“

„Bůh je výmysl.“

„Proudy ne?“

„Ne.“ Rozpažil. „Ty jsou všude.“

„Jak víš, že existují?“

„Jsou cítit.“

Přikývl jsem a myslel si, že tomu rozumím. „Když je něco cítit, tak to existuje.“

„Tak nějak.“

••

Našel jsem stránku s křížkem v moři. Prstem jsem přejížděl po tmavomodrých čarách ve vodě. Listoval jsem dál na další mapy. Proudy vedly přes půl světa, nejdřív dál na sever, pak se stáčely přes oceán k Severní Americe, kolem Brazílie až k Antarktidě a potom zase zpátky. Nakonec proud dorazil tam, odkud začínal. K nám.

Takhle se táta vrátí. Až nastane čas, musím ho vidět jako první. Vylezl jsem na psací stůl, abych si z nejvyšší poličky vzal dalekohled.

Obloha byla jasná. Těkal jsem pohledem po vlnách a snažil se zaostřit zrak. Když se náhle mezi vlnami objevilo něco černého, dalekohled jsem leknutím upustil. Byl to pitomý kormorán.

Trhavě jsem dál pátral v nekonečné šedi, na obzoru jsem objevil malou plachetnici. Na pohled byla plachta malinká jako růžek papíru, ale v dalekohledu jsem viděl, jak pod ráhmem stojí někdo v červené bundě. Na přídi byl někdo další v modré bundě. Zaostřil jsem na ni a poznal igelitový obal, v němž je schovaná přední plachta.

Najednou se mi loď ztratila, chvíli trvalo, než jsem ji zase našel. To se nesmí stát, až se táta vynoří. Až budu volat na mámu, ať přijde, nesmím omylem moc cuknout dalekohledem, abych ho neztratil. Proto jsem si to zkoušel na skalách, raccích a kusu plovoucího dřeva. Spustil jsem dalekohled dolů a pak jsem se snažil co nejrychleji najít, nač jsem se díval. Nacvičoval jsem si to i s voláním. Dařilo se mi to čím dál víc, i když s racky to bylo těžké, protože se rychle hýbali a já si nikdy nebyl jist, jestli to byl ten stejný racek.

Dveře se rozletěly. Máma měla vytřeštěné oči, na sobě tátovo tričko na spaní, pod ním kartáčovitý trojúhelník ochlupení.

„Co se děje?“ zeptal jsem se.

„Co je s tebou?“ opáčila bez dechu.

„Nic.“

„Viděls něco?“

„Ne.“

„Ale volal jsi?“

„Ne-e.“

„Vždyť jsem tě slyšela!“

„Nacvičuju.“

„Na co?“

„Až táta vyplave.“

Popadla dalekohled, který jsem měl na provázku zavěšený kolem krku. Necíleně se zadívala na moře. Pak ho zase pustila. Narazil mi do hrudi, nedal jsem ale najevo, že to bolí.

8

Plula k nám modrá loď s velkým nápisem POLICIE na boku. Na zádi ocelový oblouk s anténami, jakousi plechovkou na tyči a dva modré světelné majáky, které nebyly zapnuté. Na střeše kajuty byl reflektor. Slétali se k ní rackové, protože si mysleli, že najdou něco k žrádlu. Hodil jsem dalekohled na postel, vyřítil se po schodech dolů a bez bundy vyběhl ven.

Loď už se otáčela k molu. Pneumatiky na přídi drhly a skřípaly o beton. Motor bručel. Na přídi stál muž chlapeckého vzhledu se sportovní kšiltovkou na hlavě. Hned bylo vidět, že není důležitý, že smí jen držet lano. Z kajuty vyšel pán a pokynul mi. Pak sklonil hlavu a zašel zpátky, aby se znovu objevil v policejní čepici. Ten se mi zdál mnohem důležitější. Třetí kolega zůstal v kajutě.

„Proč jste neměli puštěnou sirénu a majáky?“

Policista v čepici se usmál.

„Protože tady to není třeba.“

Směl jsem chytit lodní lano a obtočit ho kolem kůlu. Uvázal jsem ho na tři různé uzly, aby viděli, že nejsem jen tak někdo.

„Takhle to stačí, ať se dá potom zase rozvázat.“ Policista v čepici překročil zábradlí a skočil na molo. „Hammermanovi?“

„Já jsem syn.“

„S tatínkem je mi to líto.“

„Jmenuje se Birk,“ řekl jsem. „A Hammerman se píše se dvěma em.“

„Opravdu, mám to tu napsané.“ V ruce držel papíry sešité sešívačkou.

„Admundsen.“ Podal mi ruku. „Můžeš mi říkat Johane. Pracuju na policii v Tramsundu.“

„Já jsem Mikael.“

Johan byl vysoký a na krku měl ranky po holení, máma by řekla, že je „čerstvě oholený“. Z nosu mu trčelo pár tmavých chloupků. „Teda,“ řekl a rozhlédl se kolem sebe. „Velké to tu není.“

„Dva domy.“

„Jinak nikdo?“

„Na druhé straně ostrova je ještě jeden dům, ale ten už je pár let prázdný, patřil paní Augustové.“

Z Karlova komína stoupal váhavý kouř. Zatáhl si závěsy v kuchyni i obýváku.

„Kdo bydlí tamhle?“

„Soused,“ odpověděl jsem.

„Takže tamto bude váš dům,“ usoudil a ukázal k nám.

„Hmm.“

„Má ten soused nějaké jméno?“

„Karl.“

„A dál?“

„Prostě Karl.“

„Je ten Karl doma?“

„Vy s ním chcete mluvit?“

„Možná později.“

Podíval jsem se na jeho papíry. „Nemáte si něco zapisovat?“

„A co?“

Viděl, jak jsem se lekl. „Zapisovat si budu později, teď si ještě všechno pamatuju. Můžeš mě dovést za maminkou?“

„A co oni?“

„Ti to tu zvládnou.“ Muž z kajuty se opíral na přídi a z termosky si do umělohmotného kelímku naléval kávu. Chlapec, jenž směl pouze držet lano, přecházel po molu a kopal do oblázků, co se mu připletly do cesty.

„Nechtěl by ses, než odplujeme, s námi trochu projet?“
„Možná,“ řekl jsem, ale vlastně jsem moc chtěl.

••

Máma se k nám rozběhla. Její obočí tvořilo dva zoufalé obloučky. „Něco nového?“

Johan zavrtěl hlavou. „Promiňte, je mi to líto.“ Podal jí ruku. „Admundsen. Provádím vyšetřování a přišel jsem sem vyřídit formality ohledně oznámení o pohřešované osobě na moři a mám ještě několik otázek.“

Máma Johanovi stiskla neznatelně ruku, aniž se na něj podívala. Pak se šourala zpátky. S Johanem jsme šli za ní. Impulzivně jsem se ho chtěl chytit za ruku, ale naštěstí jsem se právě včas zarazil. Všiml si, že se na něj dívám, a přátelsky na mě kývl.

„Neruším vás při jídle?“ Johan ukázal na prázdnou misku.

„Ta je tu pro tátu,“ vysvětlil jsem.

„Samo.“

Nechápal jsem, co to „samo“ znamená, a proto jsem řekl:
„Opravdu, samo.“

Od táty jsem se naučil, že návštěvě se má nabídnout něco k pití. Něco, co není až moc dobré, protože jinak by třeba už ani neodešla. „Můžu vám nabídnout něco k pití?“

„To je milé.“

„Máme ještě kafe,“ řekla máma.

„Kávu bych si dal.“

„Něco do ní?“

„Cukr.“

Přikývl jsem a šel jsem k lince.

„Nevadí mi ani bez cukru.“

„Dostanete cukr,“ řekla máma.

Až když k nám přišla návštěva, jsem slyšel, že naše slova zní jinak. Jak to, co říkají ostatní, má větší důraz při vyslovování,

a jak na konci divně zakrucují věty. Máma uměla taky tak mluvit. Táta tomu říkal „městsky“ a hned, jak to řekl, tak jí dal pusku, protože věděl, že to nemá ráda. „Od mámy jsem si toho moc nevzala, ale aspoň mě naučila pořádně mluvit,“ říkávala nato a snažila se tátu od sebe odstrčit, ale nechala se od něj políbit na krk.

••

Johan si vzdychl. „Prozatím nic nového. Nerad to říkám.“

Máma na něj upřeně hleděla.

„Už je to osmačtyřicet hodin. Moře je veliké, paní. Děláme, co můžeme. Všichni doufáme v zázrak nebo něco podobného.“

„Něco podobného?“

„Stávají se nejrůznější věci.“

„Jak to myslíte?“

„Někdy se vynoří zničehonic. A ukáže se, že všechno bylo jinak.“

„Syn u toho byl.“ Ukázala na moře. „Můj muž je tam.“ Z městského přízvuku přeřadila na svou normální řeč.

Položil jsem na stůl hrnek kávy a ze skříně jsem vyndal cukřenku. Johan se na mě pousmál a rozložil si papíry.

„Musíme doufat v zázrak.“ Napil se kávy, ačkoli byla ještě moc horká a pořádku si ji neosladil. „Dobrá, pusťme se do toho.“ Jako moderátor zpráv začal předčítat, co měl napsané. „Birk Hammerman, narozen 22. dubna 1963. Ženatý s Dorou Hammermanovou. To jste vy.“ Kývl na mámu. „Pohřešovaný od předvčerejšího večera, vaše hlášení jsme obdrželi ve dvacet hodin čtyřicet šest minut. Ve dvacet jedna dvanáct byla informována pobřežní hlídka, pak byl spuštěn standardní postup při pohřešování osoby na moři. Včera ráno se tu jeden můj kolega snažil přistát vrtulníkem pobřežní hlídky, ale bohužel se mu to nepovedlo. Dobrá. Pak je tu vaše výpověď.“

Máma těžce oddychovala nosem.

„Mohla byste mi pro úplnost ještě jednou přesně povědět, co se stalo?“

„Všechno už přece víte.“

„Prosím vás, ještě jednou,“ řekl. „Pro úplnost. V takovýchle případech je to standardní postup.“

Máma mu vytrhla papíry z rukou a přitiskla si je k hrudi. „Vy to hledání vzdáváte?“

„Vrátila byste mi laskavě ty formuláře?“

„Co vůbec děláte?“

„Co je v našich silách, paní.“

„A to je?“

„Lodní doprava je informována. Pobřežní hlídka k pátrání využila dvě lodě. A vrtulník s termokamerou. Jenže kvůli proudům...“ Máma koplá do nohy u stolu, až káva vyšpláchla z hrnku. „Požaduju, abyste hledali dál.“

Johan vstal, popošel k matce a opatrně jí vytáhl zmačkané papíry z rukou. Chvilí bylo ticho. „Váš syn je tedy poslední, kdo ho viděl?“ Máma založila ruce a držela je přitisknuté vysoko na hrudi, Johan se obrátil ke mně.

„Takže ty jsi byl s tatínkem. Jak to probíhalo? Můžeš mi to povědět?“

„Možná.“

Podíval se zase na mámu. „Můžu s vaším synem hovořit o samotě?“

„Radši ne.“

„Jak to že ne?“

„Beze mě to nedokáže.“

„Bude muset. Tak jděte třeba jen na chodbu, jakmile bude třeba, zavolám vás.“

Máma zůstala stát.

„Paní, prosím vás. Chceme vašeho muže najít stejně jako vy.“

••

Vyšla z místnosti, ale zůstala stát v předsíni a poslouchala. Za bublinkatým sklem dveří jsem viděl její zdeformovaný obličej.

„Nezlobte se na mámu,“ zašeptal jsem.

„Já to naprosto chápu. Je bez sebe, ztratit muže taky není jen tak.“

„Táta se neztratil.“

Naklonil se ke mně; mezi dvěma knoflíky jeho haleny se zatřpytil zlatý řetízek.

„Myslíš, že ne?“

Zíral jsem na desku stolu. „Ne.“

„No,“ pokračoval Johan. „Tak mi pověz, kolik je ti let.“

„Devět.“

Přikývl, jako bych řekl něco velice důležitého.

„Neměl bys být ve škole?“

„Mě všechno učí táta.“

„Všechno?“

„Jo, máme tu učebnice na počty, jazyk, zeměpis a na všechno. Každý den pár hodin. Každé tři měsíce mi posílají testy. Chcete je vidět?“ Snažil jsem se mluvit co nejvíce městsky.

„Možná za chvíli. Nejdřív si musíme promluvit o tom, co se předevčírem stalo. Pamatuješ si ještě, kolik bylo hodin?“

Trochu jsem se polekal, že se zase bude mluvit o tátovi.

„Myslím, že byl skoro večer.“

„A ty jsi tedy byl u toho, když se utopil.“

„To nesmíte říkat,“ sykl jsem.

„Tak co se stalo?“

„Plaval najednou chvíli pod vodou.“

„Chvíli? Vynořil se pak?“

„Asi.“

„Zkus si co nejlépe vzpomenout. Volal třeba tatínek něco?“

„Hrál jsem fotbal.“

„S ním?“

„Sám.“

„Kde přesně?“

„Tam.“ Ukázal jsem ke skalám a malé pláži.

„A pak?“

„Nic.“

„Po fotbale jsi nedělal nic?“

Zavrtěl jsem hlavou.

„A kde byl v tu chvíli tatínek?“

„U ručníků.“

„A pak si šel zaplavat?“

Chtěl jsem něco říct, ale pořád se mi před to tlačila jiná slova.

„Byl tam ještě někdo jiný?“

„Jenom my.“

„Ani soused ne?“

„Ne.“

Cvakal propiskou, ale pořád si nic nezapisoval. Musel jsem se dívat na něco pevně stojícího, abych udržel pohled na místě. Na stůl, na zeď, nejlépe na kus betonu. „Byl z něj bílý flek pod vodou.“

Johan přikývl.

„Po chvíli už jsem ho neviděl.“

„Byl pryč?“

Dveře se rozlétly.

„Paní, zůstaňte laskavě ještě chvíli v předsíni!“

„Už víte dost.“

„Paní, prosím vás.“

„Tohle jsem vám všechno přece už říkala.“

Dívali se na sebe.

„Dobrá,“ vzdychl. „Prozatím toho necháme.“

Cvakl propiskou a do velkého políčka na formuláři naškrábal *utonutí*. S tím jediným slovem uprostřed zůstalo kolem spousta bílého místa. „Váš syn mi moc pomohl.“ Podal mámě propisku. „Laskavě mi to tu podepište.“

Kostrbatě se podškrábla na řádek, který jí ukázal. Moje jméno si zapsal chybně, jako *Michael*.

„Jsou tu ještě další příbuzní?“

„Proč?“

„Rodiče, kteří jsou naživu? Sourozenci?“

„Jenom moje matka. Myslím. Nemluvíme spolu.“

Johan přikývl.

„Z důvodů,“ řekla máma. „Osobních.“

„Jo, samo.“

„Jak to?“

„Je to formalita. Ptáme se, protože je třeba můžeme pomoci najít a informovat.“

„Najít musíte jen mého muže.“

„Kdybyste potřebovala jakoukoli pomoc, obraťte se na nás.“ Oběma nám potřásl rukou. „Držte se. V případě, že bude něco nového, vás budeme já nebo někdo z mých kolegů kontaktovat.“ Zase si nasadil čepici. Bez ohlednutí vyšel ven. Na molu řekl něco kolegovi, který se špinavým hadrem snažil vyčistit sklo kulatých lodních okének. Johan přešel přes zábradlí, vešel do kajuty a vrátil se s novými papíry v ruce. S nimi se vydal ke Karlovu domu, zaťukal na dveře a o krok ustoupil.

Po chvíli zaklepal znovu. Závěsy zůstaly zatažené. Skloněný pod převislými větvemi stromů v předzahrádce obcházel dům. Objevil se znovu na druhé straně domu a znovu zaklepal na dveře. Karl neotvíral. Johan přitiskl listy papíru na zeď a něco na ně napsal, pak je přeložil a podstrčil pode dveřmi. Pak prošel kolem Karlova trauleru a několikrát zaklepal na před.

••

Chlapec u policejní lodi měl potíže s uzly na lanech, protože jsem je tak dobře uvázal. Doufal jsem, že si toho Johan všimne a já budu odteď jezdit s nimi a uvazovat jim lana.